

Tredje gången gillt för

FINLANDIA- HUSET

Fyra marmortyper, en granit, betongplattor och ett mineral. Det är alternativen som kan komma ifråga när marmorfasaderna på Finlandiahuset i Helsingfors nu ska ersättas.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

Fasadplattorna i Carraramarmor på Alvar Aaltos klassiska Finlandiahuset har varit en följetong i årtionden. Plattorna byttes senast ut 1999 eftersom de buktade kraftigt och hade förlorat sin hållfasthet. För ett par år sedan inleddes ett nytt ombyggnadsprojekt som enligt planen ska vara klart 2024.

Finlandiahuset är ett skyddsklassat byggnadsarv från 1971 och ska restaureras från källare till fasad. Plattorna har, precis som tidigare, buktat sig utåt med några millimeter per år.

De historiska argumenten för att man ändå har hållit fast vid Carraramarmor i snart 50 år har varit både estetiska och kulturhistoriska, men inför den kommande restaureringen startades ett projekt för att utvärdera olika typer av marmor och alternativa fasadmaterial till den befintliga marmorn.

Sjävklart spelar ekonomin stor roll. Fasadens andel av totalkostnaden för restaureringen, inklusive förbättrande nya funktioner, beräknas uppgå till cirka 15 procent. Målet med projektet har varit att hitta ett fasadmaterial som är mer hållbart, samtidigt som det uppfyller skyddskraven som säger att en ny fasad ska behålla det ursprungliga arkitektoniska utseendet, med beaktande av materialval och färg.

Även invändigt har Finlandiahuset marmorväggar och naturstensgolv, men dessa berörs inte av utvärderingen.

Under ungefär ett och ett halvt års tid har en grupp experter från olika professioner kartlagt alternativ och samlat in prover och underlag från materialtillverkare och andra forskningsprojekt. Gruppen har därefter bland annat bedömt livslängd, utseende och tillgänglighet i förhållande till ursprungsmaterialet.

En stor fråga har varit om marmor överhuvudtaget lämpar sig för användning på Finlandiahuset. Därför har gruppen även utvärderat olika marmorsorters beständighet, som kan skilja sig kraftigt. Kravet från stadens sida är att det nya fasadmaterialet måste ha en livslängd om minst 50 år.

Projektansvariga på Helsingfors stad konstaterar också att nya möjligheter att modifiera byggmaterial och nya potentiella materialalternativ har kommit ut på marknaden sedan den förra restaureringen 1999. Merja Ikonen, projektchef på Helsingfors stad, förklarar vilka det handlar om:

– Det kan vara en naturlig produkt eller en industriprodukt, som bör bestå av naturliga råmaterial eller innehålla

kvalitativa element som sammanfaller med Alvar Aaltos arkitektoniska och kulturella ideal.

Naturen var viktig för Aalto som beundrade den klassiska antiken, understryker Merja Ikonen.

– I det fortsatta FoU-arbetet utvärderas fyra marmortyper, en granittyp, plattor av betong och ett mineral. I slutet av år 2019 borde vi ha alla nödvändiga resultat för att kunna föreslå ett fasadmaterial.

När det gäller marmor måste håll-

FOTO: MATTI TIRRI

FOTO: MAX EDIN

De nya plattorna ska helst ha ett mönster vars ränder stilistiskt liknar originalets.

◀ Café Veranda i Finlandiahuset. Även interiört har byggnaden väggar klädda i marmor och golv av natursten.

FOTO: MIKA LAPPALAINEN

◀ Sannolikheten är stor för att stenvalet åter faller på en vit marmor.

barheten vara dokumenterad i laboratorietest och fältprov, betonar hon.

– Och föreslår vi ett annat material än marmor måste det godkännas av Museiverket, Alvar Aalto-stiftelsen och Byggnadstillsyn.

Enligt de arkitektoniska och estetiska kraven ska materialet ha samma vita färg i blågrå toner, ytstruktur och glans som den ursprungliga marmorn från Italien.

– Det ska också vara möjligt att att göra plattor av samma storlek och tjocklek som de nuvarande, så att utseendet och detaljerna inte förändras i hörn och fönstersmygar.

Plattorna ska helst ha ett mönster vars ränder stilistiskt liknar originalets. Ett nytt mönster kan accepteras om det anses ha samma konstnärliga nivå som originalet.

I rapporterna om Finlandiahusets framtid påpekas att det finns mycket ny forskning om olika marmorsorters hållbarhet.

Att det finns fyra marmorsorter med i den fortsatta utredningen innebär en

förhållandevis stor sannolikhet för att valet slutligen åter faller på marmor.

– Nu finns också en bättre förståelse för orsakerna till skadorna på marmorfasadplattor, säger Merja Ikonen och hänvisar till ny forskning som har visat att skadorna orsakas av permanenta förändringar i materialets mikrostruktur vid väder- och temperaturförändringar.

– Numera finns även teststandarder för natursten som används för att bedöma marmorns hållbarhet.

”Föreslår vi ett annat material än marmor måste det godkännas av Museiverket, Alvar Aalto-stiftelsen och Byggnadstillsyn.”

Vad innebär de alternativ som ni beskriver som ”modifiering av byggmaterial”?

– Våra arkitekter och betongspecialister har utvecklat en vitbetong och tillverkat modeller med estetiska egenskaper så nära marmorns som möjligt.

– Utifrån ett naturstensperspektiv ersätts marmor ofta med graniten Bethel vit, den vitaste av alla granityper. Men den är inte tillräckligt vit för Finlandiahuset. Därför har vi även testat olika ytbehandlingar som gör färgtonen ljusare.

Och det som ni beskriver som ”nya potentiella material”?

– Hittills har vi hittat en ny industriell produkt som vi anser lämplig att ersätta marmor. Det är en så kallad sintrad sten som kan tillverkas i 3 centimeter tjocka, stora plattor, och med en färg som kan justeras i tillverkningsprocessen.

Det har väl även förekomst test med plattor av glas?

– Vi har sökt men ännu inte hittat en glasprodukt av vilken 3 centimeter tjocka plattor kan produceras med likadana kanter som huvudytor. Lösningen där hörnen limmas av separata glasdelar är inte tillfredställande. ■